

HELTIDSSTUD. 3. sem. 5. november

Kamp for et norsk språk; Ivar Aasen (1813-1896)

Ivar Aasen kom fra ei lita bygd som heter Ørsta på kysten av Vestlandet ut mot Atlanterhavet. Aasen er mest kjent for arbeid med norsk språk, og han var også dikter og skrev om norsk natur, om kjærlighet til sitt eget land, om mennesker som kjempet med naturen og mot fattigdom. Han var sterkt påvirket av **Nasjonalromantikken**. Når Norge var blitt fri fra unionen med Danmark (1814), burde vi også få et skriftspråk som var norsk, mente han. Vi må huske på at etter 400 år i union med Danmark, var dansk det offisielle skriftspråket. En lang periode på 1840-tallet reiste Aasen rundt i landet og samlet inn prøver fra norske dialekter. Hans ambisjoner var å bygge et nytt skriftspråk som bygde på den måten folk snakket på, altså norske *dialekter*. Folk som var norske måtte få uttrykke seg på sitt eget, norske mål, mente Aasen. Aasen er grunnleggeren av det som den gangen ble kalt **landsmål**, i dag kaller vi det **nynorsk**.

Aasen arbeidet for norsk språk som vitenskapsmann. I 1848 kom ut *Det Norske folkesprogs grammatikk*, og i 1850 **Ordbog over det Norske Folkesprog** med mer enn 25000 ord. I 1873 kom revisjon **Norsk Ordbog**.

Aasen, Ivar «*Om vort Skriftsprog*», artikkel skrevet i 1836, og første gang offisielt trykt i tidsskriftet *Syn og Segn* 1909.¹

Denne artikkelen er et tydelig innlegg for arbeid for et eget norsk språk etter at unionen med Danmark var oppløst i 1814.

Ivar Aasen skriver slik: (artikkelen er tydelig redigert av prof, H. Nilsen)

Dansk dialekt og dansk skrivemåte har satt tydelig merke på språket i vårt land i de 400 årene vi var i union med Danmark. Men i denne tiden har vårt eget språk - vårt Nasjonalspråk - vært brukt i våre daler og langs vår lange kyst. Selv om vi i den lange tiden sammen med Danmark ikke har skrevet mye på vårt eget språk, så har likevel språket vårt levd som muntlig språk i samtaler og i diskusjoner. Språket er en nasjonal eiendom som har overlevd og som vi må være lykkelige for at vi har. Når vi nå har fått vår politiske selvstendighet, da må også vårt hovedspråk være sammensatt av våre mange dialekter. Vi har i 400 år akseptert å bli styrt av et annet land, og derfor tapte vi vårt nasjonalspråk. Men det er fortsatt mulig å nyskape vårt «egentlige» språk. Bonden skal være den som skal redde språket, derfor skal vi lytte til hans tale.

[...]

Vi må betrakte det som noe stort at norsk språk – vår nasjonale eiendom – kan bli vårt viktigste språk. Vi må huske

¹ Artikkelen er her hentet fra boka, forf. av Andresen, Ø, mfl. 2002: *SIGNATUR* (116-18). Det norske Samlaget. Her er tatt med en redigert utgave av artikkelen, red. prof. H. Nilsen.

på at hvis vi hadde vært politisk selvstendig alle disse 400 årene, da ville hovedspråket vårt være det allmuen (bønder og fiskere) nå snakker.

[...]

Videre skriver Aasen i artikkelen at vi ikke skal være redd for at det nye *landsmålet* skal bli et «platt og pøbelaktig» hovedspråk. Det er ofte slik at noe «nytt» vekker fordommer og motstand, men dette vil ordne seg når tiden går, mener Aasen, og han mener at det som noen vil kalle «plattheter» kan vi like godt kalle «Norskheter», det ekte norske. La oss legge fordommene til side og ikke skjule at vi vil bruke vårt eget, norske tungemål.

[...]

Aasen har dette forslaget til et nytt, norsk språk, han sier:
-Det er ikke min mening at vi skal framheve noen av våre dialekter, nei, ikke noen spesiell dialekt skal være hovedmålet vårt. Men hovedspråket skal være en sammenligning av mange dialekter, og de mange dialekter skal være et grunnlag for et Hovedspråk. Vi må samle alle dialekter i ordsamlinger og ordforklaringer. Og menn som virkelig kjenner allmuespråket skal arbeide med dette. Ordsamlingene må sendes til språkkyndige menn som skal gjøre utvalg av ord og grammatikk, og til sist utarbeide en norsk ordbok og grammatikk. En ny språkform skal ikke tvinges på folk, men folk bør oppmuntres til å bruke det. Men ellers skal folk få bruke det nye eller det gamle slik de selv vil.

«platt og pøbelaktig» = simpel//ikke fint nok

OPPGAVER:

-Hvordan arbeidet Ivar Aasen når han ville sjkape et nytt, norsk språk.

- Hva er **din mening** om det arbeidet Aasen gjorde for norsk språk?